

Josep Franco

És un gènere de fixació tardana que evoluciona des de posicions aristocràtiques i musicals fins arribar a posicions més magnificades on el fatum sempre hi serà present. Històricament el podem situar, com a gènere teatral, a la Itàlia renaixentista, a la Florència de finals del XVI, on l'espectacle poètico-literari centrat en un drama individual vol reprendre la puresa de la tragèdia grega, per a evolucionar després cap a l'òpera, a principis del XVII, on la música i l'espectacle sobresurten per damunt de la paraula. Cap a finals del segle XVIII comença a presentar tipus

fins a la novel·la terrorífica; i, finalment, la *pantomima* muda dels segles XVII i XVIII, precursora de la diàlogada del segle XIX, que es converteix en melodrama.

La llei del melodrama és el *fatum*, on la història esdevé divina i res no es pot fer per canviar el seu curs. És clar que també permet la mirada subversiva (Chaplin, Buñuel), però serà el conservadorisme, l'esteticisme davant la crítica, allò que en resultarà guanyador la major part de les vegades. El melodrama no explica com són les coses, sinó que diu que són d'aquesta o d'aquesta altra manera, per manament diví, inevitables.

Però definir el gènere melodramàtic en el cinema és una cosa bastant complicada. Tothom té una idea clara al voltant de la versemblança d'una pel·lícula, si ha estat o no molt dramàtica, fantàstica, còmica, si és un western, *grosso modo*, però què és un melodrama. En principi podem dir que és un dels gèneres més arrelats al cinema: *El melodrama és una forma artística absolutament tradicional,*

necessària i meravellosa, declarava Douglas Sirk als "Cahiers du Cinéma" els anys seixanta. La densitat dramàtica que hi ha en qualsevol melodrama, excés de successos, fa que del drama es passi al melodrama. Les fronteres no estan gens clares i pot "contaminar" altres gèneres perquè no té una iconografia pròpia que permeti identificar-lo pel vestuari, per la il·luminació, pels actors, malgrat ésser molt estil·lista des d'un punt de vista dels decorats i objectes (escales, espills, anells, inte-

rior, etcètera). L'hem de definir més a partir d'un contingut dramàtic, a partir dels personatges, i pel to i el ritme de la distribució dels esdeveniments que li aporta el director a la història, del qual depèn moltíssim la versemblança d'allò que els passa als personatges.

El melodrama parla sobretot dels objectes perduts que són substituïts pels símbols. Pèrdua irremeiable pel caràcter irreversible del temps en el melodrama i ús exagerat de la metàfora, redundant fins i tot, per a traduir estats d'ànim. Pas del temps representat en l'objecte perdut. Interpretació de l'actor, subtil i allunyada de l'actuació teatral del model primitiu, capaç d'evocar perduts objectes de desig a través també d'una posada en escena molt elaborada.

A la narrativitat clàssica inaugurada per David Wark Griffith (muntatge com a sutura de la continuïtat dels plans, esborrat de tota marca enunciativa del procés de producció, naturalització de l'espai de la representació, etcètera), el melodrama inaugural (també de Griffith) afegeix una presència del narrador que introdueix una fisura en el relat que possibilita la connexió entre l'espectador i el relat, que pot així qualificar-lo simbòlicament. Douglas Sirk, en els meravellosos melodrames dels anys cinquanta de la Universal, aconsegueix també els mateixos efectes d'enganxament. Molt sovint aquest objecte, que un temps fou rodó i ple, apareix ara destrossat, provocant en l'espectador aqueixa consciència de l'estranyament i l'alteritat que el fa participar activament de la trama. Al melodrama el pas del temps és una amenaça. L'objecte, que ara apareix vell i acabat, el condensa magistralment el melodrama a *Lo que el viento se llevó*: l'escala, que era símbol dels amants, reflecteix ara la insatisfacció amorosa, la caiguda del seu món i la pèrdua de la guerra. Representa la mort indicible. ■

Douglas Sirk
i Lucille Ball

socials menys aristocràtics i de condició social més variada.

A partir d'aquí ja es pot parlar de melodrama modern, dels antecedents, si més no. Aquests antecedents són la comèdia sensiblera i antirracional que inclou temes domèstics fins aleshores inèdits, abundantment regats amb llàgrimes; la novel·la *negra* anglesa, plenament romàntica de finals del XVIII i principis del XIX, que va des del gòtic, passant pel gènere meravellos,